

INTIMNA ISPOVIJEST ANDREJE ZLATAR VIOLIĆ

PUNA SAM STRASTI KAO DA JE '68.

**Vratila sam se u
politiku zbog izazova.
Jako volim to što radim.
Količina strasti je
velika, i u našoj ekipi
ulažemo sebe u cijelosti**

NOVA GODINA

Bor nisam okitila sve
do iza Božića, nisam
mogla naci nakit.
Nova godina je još
osobitija: Boško i ja
nikad ne slavimo ni
u kakvom društvu,
nego samo doma, i to
nam se sviđa

Ministrici kulture Andreji Zlatar Violić protekla godina, prva godina mandata, nije bila laka. Pratili su je klasični napadi zdesna i očekivani slijeva, jer na ljevici ima znane, stare oponente. U 2012. stekla je i nove: zamjeraju joj da je došla kao ljevičarska zvijezda – a sad se trudi što bolje naučiti realpolitiku...

Andrea Zlatar u ovom je intervjuu objasnila kako u sebi spaja ono što stvarno i jest teško spojiti – sveučilišna profesorica vs. ministrica, ljevičarka vs. članica liberalne stranke... I bila je pritom jasna: ono što u politici nije znala namjerava naučiti, ono zbog čega je u Ministarstvo došla namjerava provesti.

■ **Što ste radili za Božićne praznike, što ćete raditi za Novu godinu?**

- Na Badnjak smo dugo radili u Ministarstvu, jer smo dovršavali popis mogućih investicijskih projekata u kulturi za fondove EU. Kako nam je oko 13 sati, kad smo ispunjavali Excell tablice, pao sistem, ostali smo u Ministarstvu negdje do četiri. Nakon toga bila sam doma, sa sinom i suprugom, na Božić sa širom obitelji. Bor nisam okitila sve do iza Božića, nisam mogla naći nakit. Na Staru godinu će to biti još osobnije, jer Boško i ja nikad ne slavimo Novu godinu ni u kakvom društvu, nego smo doma i to nam se sviđa. Sin je već godinama u tom smislu samostalan.

■ **Zašto za Novu godinu ne idete van?**

- To je posljedica usklađivanja karaktera. Slavila sam s prijateljima, sad bih to nazvala – "u mladosti". Kako mi nemamo neki veliki krug prijatelja koji bi voljeli prigodne zabave, a Boško je iznimno zatvoren čovjek, valjda smo sve skupa išli dva puta na proslavu Nove godine. Niti na jedan službeni doček u vrijeme kad sam vodila kulturu u Gradu Zagrebu, a Gradsko poglavarstvo je dočekivalo Novu godinu u Gradskoj kavani, nisam išla. Naprosto to ne pripada našem načinu, najveći stupanj "javnosti" su odlasci na premijere. Društveni događaji stvaraju previše napetosti.

■ **U kojem smislu napetost?**

- U jednom kratkom vremenu treba kontaktirati s mnogo ljudi. Za mene je to nelagodno. Premijere svoga supruga idem obično gledati dan unaprijed, da predstavu emotivno proživim ranije, da mogu biti staložena na premijeri. Naravno da je sve još složenije kad obnašam neku javnu funkciju, tada privatnost treba potpisati. A ja naprosto ne mogu samo formalno pozdravljati ljude, površno i mehanički se rukovati. Ne mogu biti samo funkcija.

Ponekad želim fizički pobjeći iz takvih situacija, pojavi se ono unutarnje pitanje "a što ja zapravo ovdje radim".

■ **U privatnim situacijama, koliko vaših misli ipak odlazi na posao?**

- Vremenski gledano, privatnost je svedena na dva-tri sata dnevno, a i to uglavnom provedemo u razgovoru o politici. I to s osobama koje su intelektualno kapacitirane i opozicijski orijentirane, pa neprestano moram objašnjavati kako stvari izgledaju iz moje perspektive, što Vlada radi. Idealno bi bilo da između posla i kuće postoji međuprostor samoće, jer je i politika, makar to tako vjerojatno ne izgleda, u biti vrlo osamljenički posao. Moraš biti sam sa svojim problemima i odlukama, i sam se s njima suočiti. Jedini prostor bijega su poneka knjiga i film.

■ **Zadnjih mjeseci imate sve više opozicionara i u javnosti, a zanimaju me oni iz redova vaših dojučerašnjih istomišljenika. Čuje se riječ "razočaranje" kad je riječ o vašim ministarskim potezima, jer došli ste kao, recimo, ljevičarska zvijezda.**

- Prva stvar koju sam shvatila kad sam došla u Ministarstvo je da sam postala ministrica u Vladi Republike Hrvatske i pozicija moje odgovornosti je nešto sasvim drugo od pozicije nezavisnog intelektualca, sveučilišnog profesora, čiji je posao individualno i neovisno razmišljanje, ono što smo zvali "kritikom svega postojećeg". Međutim, u prostoriji u kojoj razgovaramo u Ministarstvu kulture, najvažnija je karta Hrvatske, s čvličima zabodenim i sva mjesta gdje smo suradnici i ja bili proteklih mjeseci i gdje smo dogovarali projekte. Ne radi se tu o šoku zbog promjene pozicije iz akademskog prostora u izvršnu vlast, nego iz zagrebačke u poziciju cijele Hrvatske. I to mi prilično relativizira kritike, jer su manje-više upisane ili izgovorene unutar zagrebačke vizure... Što se tiče pridjeva "ljevičarsko", nije me nikad smetalo. Radila sam na "ljevičarskom" fakultetu, pa u "ljevičarskim" novinama... – sve su to već dugovječne etikete koje nemaju veze niti s našom političkom stvarnošću, a još manje s ideološkim

DRUŠTVENI DOGAĐAJI MI STVARAJU PREVIŠE NAPETOSTI. NE MOGU SAMO FORMALNO POZDRAVLJATI LJUDE, POVRŠNO I MEHANIČKI SE RUKOVATI. NE MOGU BITI SAMO FUNKCIJA. ZATO OD SVIH JAVNIH DOGAĐANJA ODLAZIM SAMO NA PREMIJERE

konceptima. Ovo je vlada lijevoga centra, a vrednote i lijevice i liberalizma su pitanja civilizacijskog dosega a ne političkog opredjeljenja, kao što je pitanje antifasizma, neosporivosti ljudskih sloboda i osobnih odabira, a isto tako javnog dobra, a što već desetljećima ulaze obrazovanje, zdravlje, socijala, dok su kultura i mediji često otvorena pitanja.

■ **Jurica Pavičić, koji se uvijek trudi biti racionalan, u jednoj je kolumni napisao da onu staru Andreu više ne prepoznajemo, kao da je nešto ušlo u vas – jer da ste previše podložni političkim šefovima.**

- To je očigledno, kao ministrica sam članica Vlade a ne nezavisna sveučilišna profesorica. To pretpostavlja slaganje s načelima i smjernicama na kojima Vlada radi. Unutar Vlade nisam izložena pritiscima, ali kompromise poput privremenog smanjivanja spomeničke rente moram prihvatiti. S druge strane postoji stranačka pripadnost koja također obavezuje. I ja, kad gledam da je HNS pao u postocima na 3,3, sa 3,3 na 2,7 – pitam se gdje je tu moj udio,

teret odgovornosti za neuspjeh. Ako se sumnja u ispravnost odluka koje donosim, u najmanju ruku sam dužna objasniti i argumentirati stavove. Pa i ja se, kad vidim negativno intoniranu naslovnu stranicu, bez obzira je li točna ili nije informacija koju šalje, pitam – što je tu moja pogreška?

■ **Na primjer?**

- Kad je plasirana informacija da Ministarstvo kulture nije osiguralo novac za poticaje za snimanje stranih filmova u Hrvatskoj. To je bila negativna, a netočna informacija. Svejedno. Tu štetu ne možeš više popraviti. Demantiji zapravo uopće ne izlaze, ili su sasvim irelevantni... I naravno da se pitam kako smo trebali postupati da do toga uopće ne dođe.

■ **No, vratimo se pitanju: nije li se od vas očekivalo da ćete biti drugačija ministrica kulture?**

- Biti drugačija ministrica, u smislu da mijenjam procedure funkcioniranja reprezentativne demokracije, to ne mogu. Jesam li ipak po nečemu drugačija od prethodnika ili me u

potpunosti apsorbirala funkcija ministrice? Mislim nisam prestala, a postoje i znakovi da se percepcija rada MK u ovoj godini promijenila. Recimo, dugo je već običaj da se za Novu godinu radi pregled najboljih kulturnih događaja, međutim ove godine mediji su se prvi put usmjerili ne na ono što se u kulturi dogodilo, što su umjetnici i kulturnjaci proizveli, a dogodilo se jako puno dobrih stvari, nego se usmjerili na rad ministarstva, a posebno na rad ministrice. Drugim riječima, prije se nije propitivao sustav, jer je bilo jasno da se sustav neće mijenjati.

■ **Je li vam teško kad vas kritiziraju istomišljenici?**

- Ne. Dolazim iz sveučilišne sfere, u kojoj je elementarna pretpostavka jednakost svijtu, svi smo kolege, i možemo si sve reći. Naučena sam od prvih tekstova u Studentskom listu, početkom 80-ih, da je netko protiv mog mišljenja. Danas me ne pogađaju kritike, pogada me količina nerazumijevanja, a to znači nemoć i nedostatak objašnjavanja, da raz-

» jasno o čemu se radi. Ako usporedim ova iskustva s iskustvom rada u Gradu, moram reći smo i tada, 2005., doživjeli velik poraz. Iako smo najviše energije usmjerili u razvoj nezavisne scene, a tada su sredstva za kulturu rasla, otišli smo sa sjenom neuspjeha i kritike upravo s te scene. Naravno da ostaje pitanje kako odgovarati na kritike. Na onaj dio koji dolazi iz klijentelistički umreženih ekipa uopće ne kanim odgovarati, kao niti voditi personalne polemike. Definitivno probleme i argumentirati stavove, to da.

■ **Tako mislite nakon što ste za sebe, od šefice svoje stranke Vesne Pusić, čuli da ste "neiskusni i naivni" u politici, pa ćete naučiti...**

- Nisam profesionalna političarka, to je bar jasno. Naravno da moram nadoknaditi nedostatak političkog iskustva i svladati procedure, poput saborskih izlaganja, koje ne poznajem dovoljno. Ali moja je ideja u svemu ovome da moramo podići razinu političke kulture, i na pamet mi ne pade učiti tehnike političantske, demagoške, privatizirajuće prakse. To su sve razlozi zbog kojih je politika postala krajnje moralno suspektnim poslom, a ne onim što bi trebala biti – bavljenje javnim dobrom. Tu

participativne politike i načine uključivanja građana u politički život.

■ **Što vas je navelo da se, nakon negativnog iskustva u Gradu, vratite u politiku? Ili ćete to moći priznati tek nakon 20 godina u svojim memoarima?**

- Izazov. Muškarci bi, valjda, rekli adrenalin. Volim nove poslove. Možda, ako ikad budem pravila životni saldo (u što baš i ne vjerujem jer nisam osoba koja se okreće unazad), neće ispasti da je ovo moj životni izazov, ali to je za mene apsolutno izazov, izazov mi je svaki dan, i jako volim to što radim. Količina strasti je velika, i u ekipi u kojoj jesmo ulažemo cijele sebe, svu snagu. Baš sportskim rječnikom, ne ratničkim. Ne bih uopće rekla "mi se borimo", "mi ćemo izgubiti ili pobijediti", ne čitam politiku kao ratnički diskurs. Mene sve to zanima kao proces promjene. Ministarstvo kulture jest samo jedno od ministarstava u Vladi, s udjelom u proračunu ispod 0,7 posto, ali se razlikuje po prostoru kojim se bavi. To je potencijal umjetničke i kulturne promjene, koje mogu pomaknuti granice slobode. Na nama je da omogućimo da se taj prostor proširi. Prostor za disanje, kako kaže Uspidke čiji smo citat koristili na novogodišnjim čestitkama.

radu, da bismo krenuli u sustavne promjene zakonodavstva u kulturi.

■ **Nećete se predomisli, potvrditi Anu Ledere?**

- Ne mogu pristati potvrditi osobu koja u dva mandata nije riješila stvari koje sada smatra najvećim problemima: pitanje druge scene i pitanje mobilnosti u zapošljavanju, naročito umjetničkim zanimanjima gdje postoji raniji izlaz iz karijere, kao što su plesači, plesačice, dio orkestra... Ako netko u osam godina, kad je imao potporu i grada i države, u vrijeme kad je bilo sredstava za gradnju, to ne riješi, nemam razloga dati povjerenje sada. To uopće sad nije pitanje repertoara, je li to krlježjanski teatar ili ne. I to nije samo problem Ane Ledere osobno nego i velikog broja ravnatelja koji su pasivni i očekuju da im gradska poglavarstva i ministarstva rješavaju njihove probleme. K tome ravnatelje nitko ne pita za rezultate, oni ne odgovaraju nikome, što je zastrašujuće. Financiranje ustanova dosad nikad nije bilo vezano uz umjetničke rezultate. Dapače, stvarao se dojam da će oni koji su financijski uspješniji biti kažnjeni smanjenjem proračunskih sredstava. To mijenjamo! Uveli smo sistem da se nitko uopće ne može

IDEALNO BI BILO DA IZMEĐU POSLA I KUĆE IMAM NEKI MEĐUPROSTOR SAMOĆE, JER JE I POLITIKA, MAKAR TO TAKO VJEROJATNO NE IZGLEDA, U BITI VRLO OSAMLJENIČKI POSAO

se pojavljuje i pitanje rodne razlike u politici, u kojoj vidim moguće pomake, promjene u klasično definiranim muškom polju moći. Odgode kvotiranja ne smatram dobrim, ali će dati vremena i za jedno zasad samo na civilnoj sceni otvoreno pitanje, a to je pitanje ženske solidarnosti u javnoj sferi.

■ **Vi ste u studentskoj pobuni na Filozofskom fakultetu bili uz studente.**

- Bila sam i još uvijek jesam u Akademskoj solidarnosti, i zagovarao njihove stavove.

■ **Jedan od studentskih zahtjeva bila je neposredna demokracija, a vaša stranačka šefica, Vesna Pusić, protiv je npr. referenduma. Kako pomirujete taj konflikt?**

- Prvo, studentske, kulturnjačke i umjetničke grupe su po definiciji avangarda, dakle, postavljaju cilj koji je postavljen u perspektivi, kao ideja, ideal. Sjetimo se slogana '68-e – "Budimo realni, tražimo nemoguće". Nije moguće parlamentarnu ili reprezentativnu demokraciju zamijeniti neposrednom demokracijom jednom odlukom. Međutim, postoje međustupnjevi, i vi biste se vjerojatno iznenadili kad biste pročitali novije dokumente na kojima je HNS radio, u kojima upravo Vesna Pusić u političke prioritete stavlja oblike

■ **Je li vam se malo s vremenom sviđala i moć koju imate, koliko god da je ograničena?**

- Ne, to mi je vrlo neugodno. Recimo, sad ljudi od 65 u Ministarstvu kulture moraju ići u penziju, i cijela jedna generacija vrijednih i sposobnih ljudi koji još mogu raditi upravo je otišla u mirovinu. Meni je to bilo teško potpisati... Ne volim konzumirati moć. Iz toga što je ne volim, i, dapače, i ne želim konzumirati, dolazi do kritika na moj račun: da sam preme-kana, preosjetljiva za taj posao. Pozicija odlučivanja daje operativnu moć, mogućnost donošenja racionalnih odluka koje imaju jasnu svrhu. I posebno, treba razlikovati autoritet od autoritarnosti. Iznimno ne volim autoritaran tip ponašanja.

■ **Osjećate li kao svoj neuspjeh to što niste promijenili vodstvo HNK?**

- Ne, zato što je zakonskim odredbama propisano da se Ministarstvo kulture i Grad Zagreb moraju usuglasiti oko zajedničkog kandidata za intendanta. Tu treba strpljenja. Vidjet ćemo što će biti na izborima, što možemo napraviti sa zakonom. Nisam pristalica stalnih izmjena i dopuna zakona, u načelu čekamo temeljne smjernice novog Zakona o

javiti za financiranje ako nema strategiju, a da neće uopće dobiti sredstva ako nema dobru strategiju. Nekima smo vratili strategiju na doradu. Umjetnička radna mjesta moraju, i bit će, mobilna i fleksibilna. Sadašnji model istovremeno koči kreativnost i stvara paralelni sustav. U cijelom procesu financiranja mora evaluacija postati ključnim kriterijem. I, ne znači da evaluacije ne može biti i u knjižnicama i arhivima. Znam da će me sad napasti da sam upala u zamku kompetitivnog neoliberalnog pristupa...

■ **Možda baš mladi kolege iz dvotjednika Zarez? Doduše, javno se percipiraju kao vaš podmladak, a vi ste Zarez i osnovali, ali svi su oni, barem po samorazumijevanju, ljevičari.**

- Kroz Zarez su prošle mnoge generacije, točnije – Zarez su oblikovali oni koji su u njemu radili i pisali. Nikada nije bio isti, prošao je kroz barem tri različite uredničke koncepcije. Čitam ga i iz tih tekstova učim, i u tom smislu, nisam oni moj podmladak nego učitelj. Oni se bore za artikulaciju stavova, za emancipatorske prakse, za javnu sferu – u vremenu koje sve uzjednačava, a javni prostor izjednačuje za shopping centrima.